

Begrunnelser for forslag til underkapittel om lærerutdanning for trinn 11-13, studieforberevende utdanningsprogram og fellesfag i videregående opplæring

Føringer og forståelse av oppdrag

I henhold til mandat og oppdrag har en felles rammeplan for lærerutdanningene til hensikt å gi institusjonene større handlingsrom og åpne for større mangfold i og mellom de ulike lærerutdanningene. Føringer for underkapitlene er at de skal være overordnet, tydelige og kortfattet i formen. I arbeidet med underkapittel for Videregående, fellesfag og studieforberevende utdanningsprogram har følgende føringer i henhold til mandat vært styrende for arbeidet:

- Arbeidsgruppene skal ikke utforme læringsutbyttebeskrivelser. Det er den enkelte institusjon som skal utforme læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i føringene fra rammeplanen.
- Lærerutdanningsprogrammene skal holdes på samme nivå i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket som i dag, og nivåreguleringer legges til rammeplanens hoveddel.
- De anbefalte forslagene må kunne implementeres innenfor gjeldende økonomiske rammer for universiteter og høyskoler.

Arbeidsgruppen har dermed hatt en klar forståelse av at man skal regulere et minimum, samtidig som at dagens lektorutdanninger skal kunne videreføres etter den nye rammeplanen.

§ 15-1 Utdyping av kjernekompetanser

To trinnspesifikke kompetanser ble vektlagt av arbeidsgruppen:

- Overgangskompetanse
- Fagdidaktisk kompetanse

Under *overgangskompetanse* har arbeidsgruppen lagt vekt på overganger innad i videregående opplæring (vgo) og fra vgo til høyere utdanning og yrkesliv.

Overgangskompetanse var ikke nevnt i forslaget til hoveddel, men ble tatt inn i hoveddelen underveis i arbeidet, jf. notatet om felles anbefalinger. Forslaget til spesifisering i hoveddelen spesifiserer imidlertid ikke overgang til høyere utdanning, noe som er sentralt i studieforberevende utdanningsprogram. Lied-utvalgets utredning

og stortingsmeldingen bak fullføringsreformen har pekt på at elever ikke er godt nok forberedt til høyere utdanning, og det er derfor viktig at lærere i videregående har kompetanse i hvordan de kan gjøre elevene mer studieforberedt.

Arbeidsgruppen ønsket å tydeliggjøre *fagdidaktikk* som en sentral komponent under kjernekompetansen didaktisk kompetanse. Dagens utdanninger for trinn 11-13 er matriseorganiserte utdanninger som i stor grad består av disiplinfaglige emner. Fagdidaktikk er en nødvendig brobygger mellom disiplinfag og skolefag og bidrar til å skape helhet og sammenheng i utdanningene. Innenfor den fagdidaktiske kompetansen har gruppen særlig fremhevet vurderingskompetanse. Dette omfatter både underveisvurdering og sluttvurdering. Det legges til grunn at vurdering på dette trinnet innebærer vurdering med karakter. Læreren må kunne bruke vurdering som et pedagogisk verktøy for læring, samtidig som den oppfyller formelle krav til dokumentasjon og rettferdighet.

Arbeidsgruppen vurderte å framheve *ungdomskompetanse* som en sentral del av lærerens profesjonelle kompetanse. Dette innebærer innsikt i ungdommers utvikling, livsverden og kultur, og evnen til å anvende denne innsikten for å skape læringsmiljøer som fremmer motivasjon, læring, mestring og trivsel. Ungdomstiden er preget av store endringer – både kognitive, sosiale og emosjonelle – og læreren må kunne forstå hvordan disse faktorene påvirker læring og samspill i klasserommet. Arbeidsgruppen konkluderte imidlertid med at ungdomskompetanse er dekket av beskrivelsene av pedagogisk og didaktisk kompetanse i hoveddelen av rammeplanen, og valgte derfor ikke å inkludere temaet i underkapitlet.

Med bakgrunn i at det kom oppfordringer om at både hoveddelen og underkapitlene skulle inkludere en beskrivelse av profesjonsfaglig digital kompetanse, har dette blitt tatt med. Det som er framhevet som spesifikt for dette trinnet, er at læreren trenger kompetanse i å bruke digitale ressurser i undervisning og vurdering i de ulike skolefagene. Det er store forskjeller i hvordan digitale ressurser brukes i f.eks. norsk og geografi, og det å kunne bruke digitale ressurser i faget inngår i lærerens fagdidaktiske kompetanse.

§ 15-2 Særlige bestemmelser om utdanningens innhold

Minst 30 studiepoeng fagdidaktikk. Dagens lektorutdanninger bygger i stor grad på disiplinemner. Arbeidsgruppen anser det derfor som viktig at studentene får spesifikk opplæring i fagdidaktikk fordi dette normalt ikke inngår i disiplinemnene.

En masteroppgave med fagdidaktisk eller disiplinfaglig innretning. I dagens rammeplan for lektorutdanning står det at masteroppgaven skal være profesjonsrelevant. Dette har blitt tolket som en mulighet for at studentene kan skrive en masteroppgave i disiplinfag eller fagdidaktikk. Ettersom eksisterende utdanninger skal kunne videreføres etter den

nye rammeplanen, må begge disse valgmulighetene videreføres. Arbeidsgruppen har imidlertid valgt å erstatte begrepet “profesjonsrelevant” med en eksplisitt formulering om fagdidaktisk eller disiplinlig innretning for å unngå forveksling med begrepet “profesjonsrettet” som brukes på andre trinn.

Praksis i videregående opplæring skal inngå i utdanningen. Gruppen mener at det er viktig at studentene får praksiserfaring fra det trinnet de utdannes til. Denne reguleringen stenger ikke for praksis på andre trinn, men krever at studentene får praksiserfaring fra videregående opplæring. I hoveddelen står det at praksis skal være faglig relevant, men gruppen mener at dette ikke er dekkende for hvilke trinn praksis skal gjennomføres på.

Arbeidsgruppen diskuterte om det burde være reguleringer knyttet til bacheloroppgave, slik det er i dagens rammeplan for lektorutdanning. En styrke ved en bacheloroppgave er at det kan fungere som skrivetrening i forkant av masteroppgaven. Samtidig er det flere problemer med å pålegge en bacheloroppgave i femårige lærerutdanninger for trinn 11-13, slik det er i dagens rammeplan for lektorutdanning: Bacheloroppgave er normalt avslutningen på en grad, men femårige integrerte masterutdanninger avsluttes ikke på bachelornivå. Erfaringer fra lektorutdanningene tilsier dessuten at kravet om bacheloroppgave har gjort utveksling betydelig vanskeligere. I tillegg har ikke alle studiefag tradisjon for bacheloroppgaver. Blant annet rapporterer realfaglige fagmiljøer at bacheloroppgave er en lite relevant oppgavetype i deres fag. Arbeidsgruppen konkluderte derfor med at underkapitlet ikke skal inneholde reguleringer om bacheloroppgave.

I utkast til hoveddel står det: “Studieplanen skal beskrive hvordan utdanningene legger til rette for at studentene utvikler muntlige og skriftlige ferdigheter i norsk, herunder både bokmål og nynorsk.” Dette er en føring som ikke finnes i nåværende rammeplaner for utdanner for trinn 11-13, det vil si lektorutdanning (trinn 8-13) og praktisk-pedagogisk utdanning (trinn 5-13). Hvis denne føringen skal bli stående i hoveddelen, må det legges inn en unntaksbestemmelse om at dette ikke gjelder de utdanningene som utdanner for trinn 11-13, eller for trinn 8-10 og 5-7. Dette er i tråd med premisset om at eksisterende utdanninger skal kunne videreføres etter ny rammeplan. Det er heller ikke realistisk at for eksempel en ettårig praktisk-pedagogisk utdanning i realfag skal kunne ivareta en opplæring i muntlige og skriftlige ferdigheter, inkludert begge målformer, i tillegg til 30 studiepoeng pedagogikk, 30 studiepoeng fagdidaktikk og 60 dager praksis.